

LIBER SECUNDUS SAMUELIS,

qui nobis

SECUNDUS REGUM.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 2. — *Apparuit homo veniens de castris Saul, etc. (RAB.)* Hunc aiunt Hebræi filium fuisse Doeg. Amalecites enim et Idumæus unum est, quia filius primogenitus Esau Eliphan fuit, et hujus filius Amalec. Diadema autem et armillam a patre commendatam habeat.

VERS. 15. — *Accedens, etc.* Omnis qui proximo machinatur malum, vel de ejus gaudet interitu, justæ retributionis pœnam a iudice superno meretur. *Qui enim fodit foveam, incidit in eam (Prov. xxvi).* Et, *Os quod mentitur occidit animam (Sap. 1)*: hic autem mentiebatur sese Saulem occidisse.

VERS. 18. — *Filios.* Filii Juda filii confessionis, quos verus David vult arcu Scripturæ muniri, ne per ignorantiam in conspectu dæmonum succumbant.

Arcum. (RAB. in lib. Reg.) Quia Philisthiim sagittarii sunt, qua arte Saul interfecerant, eandem belli artem vult eos discere, vel præcepit ut reges Juda docerent fortitudinem, ut fortes scilicet et intenti essent in timore Domini, ne perirent sicut Saul.

In libro. (RAB., ubi supra.) Legitur, vel, scriptum est. Hunc librum nusquam reperiri asseverant, sicut librum bellorum Domini, etc., usque ad quomodo Saul recedens a timore Domini per obedientiam periit.

Considera, Israel. (Id.) Qui remansisti, pro qua culpa interfecti sunt, et præcave ne et tu in scelere eorum pereas.

VERS. 20. — *Geth.* Torcular, scilicet Hierusalem, quæ occidit prophetas (*Matth. xxiii*), cui mors Domini et apostolorum in derisum fuit, et ob hoc præcepit verus David ne passio sua illis annuntietur.

VERS. 21. — *Montes Gelboe, etc. (Id.)* Alii excelsi, quia, scilicet, o Saul, inobedientia tua quasi idololatria in excelsis reputata est, quia scelus idololatriæ est nolle acquiescere. Montes Gelboe uberim ante maledictionem fuerunt, quos hactenus maledictioni subjacere ferunt, nec unquam pluere ibi testantur.

Rex et propheta David, qui persecutoribus mala non reddidit, cum Saul et Jonatha bello occubissent in lamentatione sua Gelboe montibus maledicentibus: *Montes-Gelboe, nec ros, etc., usque ad* et divina vis sententiam maledicentis implevit. Itaque pro regiarum vicis spectaculo pœnam elementa solverunt.

(RAB.) Quid deliquerunt montes? etc., usque

A ad qui apud se mortem regis suscipere iniquitate exigente meruissent.

VERS. 22. — *A sanguine interfectorum.* Sanguis et adeps robur præstant corpori, ita illi fortitudinem dabant subjectis, a quibus Saul et Jonathas interfecti sunt quasi non a rusticis. Vel ita Saul reprobatus est a Deo, et ab incircumcisis viliter interfectus, tanquam non esset unctus oleo, propter sanguinem interfectorum, scilicet septuaginta quinque sacerdotum qui Domino adipem adolebant, quos innoxios jussit Saul interfici.

Sagitta. Jonathan et Saul bellicosos et fortissimos significat fuisse, et laudat in eis decorem formæ et constantiam animi.

(RAB.) Allegorice. Pius propheta David figuratiter dicitur Saul et Jonathan, etc., usque ad ne iterum ignominiose superati, gaudium inimicis faciant.

CAPUT II.

VERS. 1. — *Igitur post. (RAB.)* Ascensio David cum duabus uxoribus in Hebron significat convocationem duorum populorum in Ecclesiam catholicam. Hebron enim interpretatur *conjugium*. Sola autem Ecclesia, cœlestis regis sponsa est. Ille duxit David singulos viros cum domo sua, quia singuli fideles in illam societatem per Evangelii prædicationem convocantur, ubi non est distinctio Judæi et Græci.

VERS. 4. — *Veneruntque. (Id.)* Quia superbis et contemptoribus gratiam Dei spernentibus, electi fama prædicationis et virtutum studio contententur Christum regem esse in populo suo, cui data est omnis potestas in cœlo et in terra.

VERS. 5. — *Dixitque. (Id.)* Redemptori nostro multum placet, qui opera malorum qui in peccatis mortui sunt, oblivioni tradit dandando, nec ea quæ Domino displicent imitatur, sed quæ præcepit facere recordatur.

VERS. 8. — *Isboseth. (Id.)* Qui interpretatur *filii confusionis*, Abner auxiliante (qui interpretatur *patris lucerna*) regnavit super universum Israel, et sola domus Juda sequebatur David, quia solis credentibus et vere contententibus sequentiibus Christum, in cæteris error confusionis regnavit, diabolo instigante qui *transfiguratur se in angelum lucis (II Cor. xi).*

Circumduxit. In Heb. dicitur: *Traduxit eum in Mahanaim מַחֲנַיִם*, quod interpretatur *castra*, traduxit scilicet ultra Jordanem, et in castris regem constituit.

VERS. 11. — *Et fuit. (RAB. in lib. Reg., tom. II.)* Bene dixit, quod David septem annis et sex mensibus regnavit in Hebron, etc., usque ad condita

est autem ante septem annos quam Thanis urbs Aegypti.

VERS. 12. — *Egressus.* (RAB.) Hunc locum Josephus ita exponit, etc., usque ad hic persequebatur Abner in neutram partem declinans.

VERS. 18. — *Porro Asael cursor velocissimus fuit quasi unus de capreis.* (Id. ex Greg.) Asael significat eos quos vehemens arripiens furor in præceps ducit, etc., usque ad quasi sine ferro moriuntur.

VERS. 26. — *An ignoras quod periculosa sit desperatio?* In Hebræo habetur: *An ignoras quod amarus erit finis, si populum delere niteris?*

CAPUT III.

VERS. 1. *Facta est ergo.* (RAB. in lib. Reg.) Domus David cœlestis Jerusalem, etc., usque ad et tandem secundum merita sua in profundum abyssi submergetur.

VERS. 2. — *Natiq̄e.* Sex filii qui nati sunt David in Hebron perfectionem sanctorum significant, qui de spiritali conjugio Christi et Ecclesiæ per Spiritus sancti gratiam quotidie oriuntur.

VERS. 5. — *De Eglā.* (RAB.) Hæc est Michol, quæ sola uxor dicitur, quia eam David in adolescentia sua primam sortitus est uxorem. Hæc in partu dicitur occubuisse, unde in sequentibus scriptum est: *Igitur Michol filia Saul non est natus filius, usque ad diem mortis suæ, quia in ipso partu occubuit.*

VERS. 17. — *Sermonem.* (Id.) Abner hortatur universum Israel, etc., usque ad et fidem Christi ubique persecuti sunt.

VERS. 29. — *Fluxum seminis.* Juxta litteram videtur imprecari effluentiam libidinis, lepræ plagam, effeminationem, inimici subjacere gladio, mendicare.

Tenens fasum. (AUG.) Per ambitum verborum notantur qui fallaciam suam defendere nituntur.

Cadens. Qui gladio percutit gladio peribit (Matth. xxvi). Hæretici gladio oris perfodiunt, prius gladio impietatis confossi.

VERS. 39. — *Delicatus.* Antiqui delicata dicebant diis consecrata, quæ nunc dicimus dedicata.

CAPUT IV.

VERS. 2. — *Duo autem viri.* (RAB. in lib. Reg., tom. II.) Hi duo viri principes erant in exercitu Isboseth, et mortuo Abner, sicut tradunt Hebræi, consiliati sunt cum Miphiboseth ut Isboseth interficerent, et ipsum regem constituerent. Sed Miphiboseth consilium prodidit; ideo sic inducitur: *Erat autem Jonathæ filius pedibus debilis.* Illi verò timore perterriti fugerunt in Gethaim, fueruntque ibi usque ad tempus illud, quo scilicet inde reversi domum Isboseth ingressi sunt.

Et ostiaria. (Id.) Ostiaria triticum purgat, etc., usque ad ne eam hostes penetret foramine neglectæ cogitationis.

CAPUT V.

VERS. 1. *Et venerunt.* (RAB.) Sic omnes gentes

conveniunt ad Christum, et quasi blandiendo dicunt: *Os tuum et caro tua sumus:* cum in illo incarnationem quam ex nostra natura in virginis utero suscepit, diligunt et venerantur.

VERS. 3. — *Seniores.* (Id.) Prophetæ, apostoli pari fide et devotione ad Christum concurrunt.

Unxeruntque. (Id.) David bis unctus dicitur, et Christus prius in Judæis, post in gentibus principatum sumpsit.

VERS. 4. — *Et quadraginta.* (Id.) Quæritur cur non in summa quadraginta anni et sex menses numerentur? etc., usque ad qui ex quaterdenis constat, temporum et rerum perfectionem significat.

VERS. 5. — *In Hierusalem.* Tradunt Hebræi quod Sem filius Noe, quem dicunt Melchisedech, condidit Salem. Hanc postea tenuerunt Jebusæi, e quibus sortita est nomen Jebus. Inde Hierusalem, quasi Jebus Salem, post a Salomone Jerosolyma, quasi Jerosalomonia dicta est, quæ postea ab Ælio Adriano vocata est Ælia.

VERS. 6. — *Cæcos et claudos.* Qui sufficiunt contra te. Hoc dicebant fidentes muris. Aut ita: non ingredieris nisi nos auferas, quos inermes sicut cæcos et claudos arbitraris et triumphare putas.

VERS. 7. — *Cepit autem.* (RAB.) Sicut Josephus ait, etc., usque ad quæ merito arx Sion, id est speculationis vocatur, ut de ea recte dicatur: *Factus est in pace locus ejus, etc.* (Psal. lxxv).

David arcem Sion cepit, ablatis prius cæcis et claudis odientibus animam David. Sic Dominus primatum in Ecclesia gentium acquisivit, reprobatis ejus Scribis et Pharisæis, qui cæci et claudi oderunt animam Christi, id est ejus vitam auferre conati sunt.

VERS. 8. — *Domatum.* Id est rectorum. Fistulas appellat aquæ ductus de plumbo vel regula factos per quos aqua ibat super murum per totam civitatem.

Fistulas. Falsam scientiam seu hæreticorum dogmata figurant, quæ Dominus per Joab, id est, prædicatores destruit. Jebusæus conculcans, hæc est gentilitas, quæ ante fidem præcepta Dei conculcabat. Item Jebusæus calcatus, quia diabolus a Domino calcatur, et sub Joab calcandus subditur.

VERS. 9. — *Et edificavit.* A loco ita dicto, subaudi murum: et intrinsecus subaudi alium murum, hoc est, munivit urbem duplici muro.

VERS. 11. — *Misit quoque.* Hiram vivens excelsæ, hæc est gentilitas in Christo excelsa; nuntios mittit ad David, id est doctores ad Christum, et per eos cedrina ligas, id est incorruptos et fortes; et artifices, id est, eos quorum arte mentes sunt incorruptæ, et tanquam lapides quatuor virtutibus quadratæ, sic domus David, id est Ecclesia Christi ædificatur, et cognoscitur quod Deus nostram David confirmavit regem super Israel, id est, videntes Deum.

(RAB.) Hæreticorum ecclesias quæ sub Christiani nominis titulo se manere gloriantur. Sed quia præ-

pter lucra carnalia Christum sequuntur, non conjuges, sed concubię vocantur. Nunc vero si reges plures uxores, vel concubinas habent, peccatum est : quia figurę transierunt, pro quibus hoc aliquando veniale fuit.

VERS. 13. — *Natięe sunt.* Si per David significatur Christus, non immerito per filios ejus intelliguntur Christiani, qui sunt ex Judęis et nationibus, quibus congruunt interpretationes neminum : Samua, audacia ; Sobab, convertens ; Jabahar, elegit ; Elisua, Dei mei salus ; Nephag, applicans ori ; Japhia, illuminat vel ostendit ; Elisama, Deus meus audiens ; Elioda, Deus meus scit ; Eliphalet, Deus meus salvans.

VERS. 20. — *Baal Pharasim.* Interpretatur *inimicorum divisio.* Potest dici sic locus vocatus, quia Philisthiim reliquerunt idola sua in loco ubi divisi sunt.

VERS. 23. — *Pyrorum.* In Hebręo *flentium*, id est, idolorum, ubi scilicet idola erant in quibus confidebant quę flentium vocantur, quia fletu digna sunt, et cultores suos ad fletum miseriamque perducunt.

In cacumine. (RAB.) Pyrus dicitur ex Greco πῦρ quod est ignis. Pyri sancti : cacumen, sublimitas vitę eorum ; in qua flante Spiritu sancto intonuit prædicationis sonitus. Qui est gradientis, id est donum in carne advenientis, in cacumine pyrorum, id est super celsitudinem sanctorum, dum hic sonitus auditur a nostro David, Philisthæi intelligibiles superantur.

CAPUT VI.

VERS. 1. — *Congregavit.* (RAB., ex Euch.) David Christum, etc., usque ad qui descendentes de Judęa docebant fratres : *Nisi circumcidamini secundum morem Moysi, non potestis salvi fieri (Act. xv).*

VERS. 2. — *Sedentis.* Super arcam erat tabula quam alis duo cherubim tegebant, inter quos Dominus apparebat et loquebatur.

(RAB., ex Greg.) In historia regis David et prophetę qua arcam Dei adduxisse dicitur, humilitas approbata, superbia damnata, et temeritas vindicata monstratur. David enim, qui coram arca humiliter saltare non erubuit, mox promissionem Filii Dei de sua stirpe nascituri suscipere meruit, et conjux, quę humilitatem despexit, perpetuę sterilitatis pœnas luit. Sacerdos quoque qui arcam temerarie tetigit, reatum sui ausus immatura morte purgavit. Ubi intuemum est quantum delinquat qui ad corpus Domini reus accedit, si ille morte multatur qui arcam, Dominici corporis figuram, minori quam debuit veneratione corripuit.

(GREG., l. v *Moral.*, cap. 10.) Sæpe quia intelligi non valent, etc., usque ad non meliorum facta vel dicta velut infirma judicarent.

VERS. 7. — *Qui mortuus.* (RAB., ex Euch.) Mortuus sacerdote non ausus est arcam divertere, etc., usque ad Aqua Gethæus populus potest appellari, qui di-

cit, *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini (Gal. vi).*

VERS. 11. — *Tribus mensibus.* (Id.) Quibus scilicet fides, spes et charitas significantur, etc., usque ad et ovium ducatum gerunt in martyrii sanguine coronans.

In organis. Id est, ad ærum ligatis, dum manus ferentis tanguntur. Aliud genus organi est quod cum aqua fit.

VERS. 14. — *Ephod lineo, et David, etc.* (RAB.) Non pontificali, sed linea veste, causa humilitatis, etc., usque ad inter flagella triumphavit.

VERS. 16. — *Cumque intrasset arcam.* (Id.) Cunctis exsultantibus et ad arcis cœlestis introitum hymnos resonantibus, etc., usque ad quia qui verbum Dei aure tenus percipiunt, absque boni operis proli diem perpetuę mortis expectant.

VERS. 20. — *Egressa Michol filia Saul in occursum David, etc.* (GREG., lib. xvii *Moral.*, cap. 27.) Intueri libet quanta virtutum munera David perceperat, etc., usque ad tamen in se cervicem cordis valida discretionis calce deprimebat dicens : *Eroque humilis in oculis.*

Gloriosus. David cum arcam in Jerusalem transferret, a Michol subdannatus est. Et Christus cum Testamentum Novum in Ecclesiam suam transferret, Judęis in cruce ludibrium fuit, nudus apparuit dum potentiam illis abscondens, carnis infirmitatem quasi ephod lineum ostendit. Ancillę servorum personam gerant sanctorum, inter quos per crucis triumphum gloriosior effectus est : quem dum Michol irridet, gloriosior ancillis apparet, quę in typo Synagogę sterilis permansit.

Et nudatus. Nudatus non omnino, sed regalibus indumentis : et quia se coram Domino humiliare non erubuit, mox promissionem Filii Dei ex sua stirpe nascituri suscipere meruit.

CAPUT VII.

VERS. 3. — *Omne quod est in corde tuo, vade et fac.* (RAB. in *lib. Reg.*, tom. III.) Patet quod prophetię spiritus, prophetarum mentes non semper irradiat. Spiritus enim ubi vult spirat (Joan. iii). Hinc Eliseus ait : *Dominus celavit a me, et non indicavit mihi (IV Reg. iv).* Quod Deus ex dispensatione pietatis disponit : quia dum prophetię spiritum dat et subtrahit ; prophetantium mentes elevat in celsitudine, et custodit in humilitate, ut accipientes spiritum inveniant quid de Deo sint, et rursus prophetię spiritum non habentes cognoscant quod sint de semetipsis,

(GREG., lib. vii *Moral.*, cap. 17.) Mundus in se esse a vitis debet, etc., usque ad necesse est ut instituere proximorum mentes erubescat.

VERS. 5. — *Nunquid.* (RAB.) Alia translatio, etc., usque ad ipse ædificabit mihi domum.

VERS. 10. — *Et ponam locum.* Tempus Salomonis describit, quo filii Israel pacem undique habuerunt, nec afflicti sunt sicut tempore Judicium,

VERS. 16. — *Et fidelis.* (RAB., ex Aug. *de Civit.*, A lib. xvii, cap. 8.) Hoc vere de Christo dicitur, etc., usque ad locus ergo tam pacatæ et securæ habitacionis æternus est, ubi erit verus Israel, id est, videns Deum.

Et sedit coram. Sedere coram Domino, est beneficia ejus in humilitate confiteri.

Lex Adam. (RAB.) Scilicet hominis, ut tibi in simplicitate cordis et puritate serviat, et tu facias ei secundum misericordiam tuam, sicut mihi fecisti.

VERS. 23. — *Quæ est.* In terra alia præter electam, propter quam venit Dei Filius in mundum velut in Ægyptum, ut commercio sanguinis redimeret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Deum autem ejusdem populi hominem B Dominicum intelligimus, quem de Ægypto, id est, mundo per uterum virginis assumpsit.

Ex Ægypto. Gente et Deo ejus vel gente et Deum ejus, gentem Israel, et Deum ejus Moysen de quo: *Constitui te Deum Pharaonis (Exod. vii).*

VERS. 27. — *Invenit servus.* Nihil corde fugacius, quod invenitur cum per discretionem restringitur.

CAPUT VIII.

VERS. 1. — *Frenum.* Quinque civitates erant Philistinorum quæ Israellem tributarium faciebant. Has tulit sibi David et fecit tributarias, sicut legitur: *Percussit David Philistiim, et humiliavit eos, et tulit Geth et filias ejus de manu eorum, etc. (I Paral. xviii.)*

Frenum. Christus de aereis potestatibus triumphans, frenum erroris quod humano generi imposuerant confregit.

VERS. 2. — *Coæquans.* Non enim homines in terra viventes intantum humiliabantur, ut funiculo super extenso terræ apparerent æquales: sed adeo viles et contempti, ut in nullo plus valerent, quam terra quæ nullos homines habet. Funiculum autem pro sorte posuit; quia funiculo solet mensurari, secundum illud: *et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis (Psal. lxxvii).* Significat autem quod tam libere regiones Moabitarum, quibus vellet divideret, quam possessor agros proprios.

(RAB.) Significat autem quia quos voluit potuit occidere, et quibus voluit potuit parcere. Quod autem D Moab, qui interpretatur *ex patre*, et Syriam Damasci et cæteras regiones tributarias fecit, significat quod Christus omnes gentes sub dominatione sua tenet, et premit, et censum bonorum operum exigit. Damascus enim nobilis urbs Phœnicis eodem vocabulo quo et Maseth ancillæ Abrahamæ filius dicitur, et interpretatur *sanguinis poculum*. Syria vero *sublimis* vel *humecta*; quæ enim prius humecta libidine sanguinem humanum inexplabiliter sitiēbat, nunc mundata baptismo Christi, sublimis profectu virtutum, sanguinis ejus poculum desiderat.

VERS. 11. — *Sanctificavit rex.* Sic Christus omnes quos de gentibus convocat, alios quasi aurum,

id est, sensu spirituales facit, alios quasi argentum, id est, eloquentiæ nitore splendentem; alios quasi æs, prædicatione sonoros sanctificat Domino, ut ejus tabernaculo fideliter deserviant.

VERS. 13. — *Cæsis.* (HIERON.) Quod in quibusdam codicibus duodecim millia cæsa dicuntur vitio scriptorum inolitum est. Veraciter enim David in valle Salinarum decem et octo millia cecidit. Joab vero duodecim millia, sicut in titulo LVIII psalmi scribitur. Significatur autem quod Christus districtione sui examinis, in his qui de illo prava sentiunt, stultitiam immoderati laboris exstinguit.

VERS. 16. — *A commentariis.* Vicem regis agebat, cujus judicio leges scribebantur. Scriba ex ore regis verbo describebat.

VERS. 17. — *Sacerdotes.* Sacerdos quasi sacerdux. Filii autem David ducatum habebant in tribu Juda.

(RAB.) Assidebant regi custodientes corpus ejus, et interpretantur *interficiētes* et *rivificantes*, quoniam secundum judicium eorum digni reservabantur ad vitam, alii ducebantur ad mortem.

CAPUT IX.

VERS. 1. — *Et dixit David, etc. (RAB. in lib. Reg., tom. III.)* Ecce David non est oblitus juramenti et fœderis quod cum Jonatha pepigit, etc., usque ad quia in admirationem populi veniunt qui nuper in mundo despecti in Ecclesia apparent gloriosi.

CAPUT X.

C VERS. 1, 2. — *Factum est autem post hæc, ut moreretur rex filiorum Ammon, etc., Faciam, etc. (HIERON.)* Quando David fugit a facie Achis regis Geth, venit ad Naas regem Ammon, qui fecit cum eo misericordiam. De Naas itaque venit ad speluncam Odollam, ubi venerunt ad eum pater ejus et mater, et omnis domus ejus: inde pervenit ad Moab, et dimisit apud eum patrem et matrem et omnem domum suam. Quod vero dixit Achis rex Geth: *Hic ne ingredietur domum meam? Abiit inde David et fugit in speluncam Odollam (I Reg. xxi)*, subaudiendum de domo Naas. Si quæraratur cur ad Achis redierit, quem prius fugerat, intelligendum est eum ad quem rediit fuisse filium ejus quem fugit. Unde in sequentibus de Achis, cum quo descendebat David in prælium filius fuisse dicitur Maoch. Non enim a patre hoc patronymicum sed a matre sumpsit, quæ Maacha vocabatur.

VERS. 4. — *Tulit itaque Hanon servos David, rasitque barbam, etc. (RAB., ex Euch.)* Significant hæc bellum diaboli contra Ecclesiam. Hanon enim, id est, dolor eorum, diabolum significat, qui Ammonitarum, id est, malignorum spirituum, id est, rector populi mœroris et semper in angustia constituti, qui comprimere vel angustiare homines desiderat. Radit ergo Hanon barbam dimidiam nuntiorum David, cum diabolus quorundam prædicatorum sermonem vel conversationem corrumpendo maculat. Præcidit tunicas usque ad inguina, cum

turpia facta quæ persuadet, in oculis hominum re-
velat. His necesse est sedeant in Jericho donec cre-
scat barba, ne sint opprobrium aliorum et anathema
omnium, id est, donec incrementa virtutum in eis
nascantur, et digni habeantur præsentari suo regi.
David autem noster milites suos inultos esse non
patitur, sed exercitu congregato suorum injuriam
vindicat, nec solum adversarios per sanctorum suo-
rum victoriam confundit, sed etiam in extremo ju-
dicio perpetuis ignibus tradit.

CAPUT XI.

VERS. 1. — *Factum est autem vertente anno, eo
tempore quo, etc.* (RAB., ex Hieron.) Id est, in vere,
quando pulsa frigoris asperitate pabula reperiuntur
jumentorum, etc., usque ad sed devicti sunt.

VERS. 2. — *Dum hæc.* (RAB.) David graviter pec-
cavit, etc., usque ad qui tam grave vulnus peccati,
humilitatis confessione sanavit.

Bethsabæ. (ISID.) Puteus satietatis, vel puteus
septimus. Ecclesia vero vocatur puteus aquæ vivæ,
et huic puteo septenarii nomen numeri in Spiritus
sancti significatione conjungitur, propter rationem
Pentecostes, quo die de cælo Spiritus sanctus mis-
sus est. Ad quadraginta novem, id est, septies septem
unum additur, quoniam unitas commendatur. Unde:
Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis
(Eph. iv). Dono itaque spiritali, id est, septenario
facta est Ecclesia puteus satietatis, quia factus est
in ea fons aquæ salientis in vitam æternam, quam qui
Biberit non sitiet in æternum (Joan. iv).

(GREG.) Adhuc carnis corruptibilis pondere gravati
non valemus sic vivere, ut nulla nos possit culpre
delectatio pulsare. Sed aliud est nolentem tangi, et
aliud consentientem. Sancti autem viri tanto vi-
gilantiori se circumspectione custodiunt, quanto
se pulsari sinistris motibus vel transitorie dedi-
gnantur, ut si quid forte cor illicitum concupi-
scret, pressus per disciplinæ magisterium oculus
videre recusaret: sicut enim sæpe tentatio per
oculos trahitur, sic nonnunquam concepta intrin-
secus compellit sibi extrinsecus oculus deservire.
Plerumque enim quælibet res innocenti mente
respicitur, sed in ipso conspectu animus concu-
piscentiæ gladio confunditur. Non enim David Uriæ
conjugem studiose respexit, quia concupiverat, sed
potius concupivit, quia incaute respexit. Justo vero
retributionis examine qui exteriori negligenter uti-
tur, interiori oculo cæcatur. Sæpe autem jam intrin-
secus concupiscentia dominatur, et illecebratus ani-
mus ad usus suos sensus corporeos familiari more
tyrannidis exigit, suisque voluptatibus oculos ser-
vire compellit, et fenestras luminis aperit ad tene-
bras cæcitatibus. Unde sancti viri cum sinistra dele-
ctatione pulsari se sentiunt, ipsa per quæ formæ spe-
cies ad mentem ingreditur, disciplinæ magisterio
lumina restringunt, ne pravæ cogitationi visio leno-
cinata famuletur: quæ si unquam subtiliter custo-
diri negligitur, cogitationis immunditia ad operatio-
nem transit.

(GREG.) Sæpe res quælibet per historiam virtus est,
per significationem culpa; sicut aliquando culpa in
facto, in scripto prophetiæ virtus. Quis enim non
detestetur quod David in solario deambulans Bethsa-
bæ Uriæ concupivit uxorem, quem tamen a prælio
revertentem ire domum monet, pedes lavare? Qui
protinus respondit dicens: Arca Dei sub pellibus,
et ego in domo mea requiescam? Quem David ad
mensam propriam suscepit eique epulas per quas
mori debeat tradit. Tenet ergo David figuram ejus de
quo scriptum est: *In sole posuit tabernaculum suum*
(Psal. xviii). Qui Bethsabæ ad se jubet educere, id
est legem litteræ carnali populo conjunctam spiri-
tuali sibi intellectu sociare. Bethsabæ enim puteus
septem dicitur, quia per cognationem legis infusione
specialis gratiæ perfecta nobis sapientia ministratur.
Urias vero Judaicum populum significat, qui inter-
pretatur *lux mea Dei*: Judaicus enim populus qui
de accepta legis scientia extollitur, quasi Dei luce
gloriatur. Sed huic David uxorem abstulit sibi que
conjunxit, quia manu fortis Redemptor apparens,
dum de se spiritualiter legem loqui innotuit, per hoc
quod juxta litteram tenebantur, hanc a Judaico po-
pulo extraneam demonstravit, sibi conjunxit, quia
se per illam prædicatum declaravit. Uriam tamen ad
domum monet ire, et pedes lavare, quia incarnatus
Judæis præcipit, ut ad conscientiam redeant, et
sordes operum fletibus tergant; ut specialiter man-
data legis intelligant, et post tantam duritiam præ-
ceptorum, fontem baptismi inveniunt, ad aquam
post laborem currant. Sed Urias, qui arcam Domini
esse sub pellibus meminit, respondet, quia domum
suam intrare non possit. Quod dicit: *Ego mandata
Dei in sacrificiis carnalibus video, et redire ad con-
scientiam per spiritualem intelligentiam non requiro.*
Quasi enim arcam Dei esse sub pellibus dicit, quia
præcepta Dei non nisi exhibendo ministerium car-
nalis sacrificii intelligit. Hunc tamen redire domum
nolentem David ad mensam vocat, quia cum Judæi
ad conscientiam reverti contemnunt; Christus tam-
en spiritualia prædicat dicens: *Si crederetis Moysi,
crederetis forsitan et mihi, de me enim ille scripsit*
(Joan. v). Legem enim Judæus tenet, quæ ejus di-
vinitatem loquitur, cui credere dedignatur. Unde et
Urias ad Joab cum epistolis ex quibus occidi debeat,
mittitur, quia Judæus legem portat, qua convin-
cente moriatur. Cum enim mandata legis retinens
implere nititur, ipse defert judicium unde damnetur.
Quid ergo per factum istud David scelestius? Quid
Uriæ mundius? Sed ad mysterium: quid David sanctius?
Quid Uriæ infidelius? Quia ille per vitæ cul-
pam prophetiæ signat innocentiam; et istæ per vitæ
prophetiæ signat innocentiam in prophetia exprimit culpam.
Virtus enim sacri eloquii sic transacta narrat, ut ven-
tura exprimat: sic in facto rem approbat, ut in
mysterio contradicat. Sic gesta damnat, ut hæc
mystice gerenda suadeat.

VERS. 15 — *Ponite Uriam, etc.* (GREG., lib. xxxiii
Moral., cap. 10.) Ad hoc in Scriptura David et Pe-

tri peccata sunt indita, ut cautela minorum sit ruina A majorum, etc., usque ad secreto ergo dispensationis ordine unde sævire permittitur iniquitas diaboli, inde perficitur benignitas Dei, quia inde obtemperat nutibus supernæ gratiæ, unde exercet iram voluntatis suæ.

CAPUT XII.

VERS. 13. — *Dixitque Nathan ad David, etc.* (RAB. ex Euch.) Omnia tamen, quæ pro peccato prædicta sunt ei, postmodum toleravit. Deus delictum delet, sed inultum non deserit. Aut enim homo in se poenitentem punit, aut Deus hæc cum homine vindicans percutit. Non igitur peccato parcitur, quia sine vindicta non laxatur. Sic enim David audire post confessionem meruit, *Dominus transtulit peccatum tuum*, et tamen multis post cruciatibus afflictus effugiens B reatum culpæ quam perpetraverat exsolvit. Sic nos salutis unda a culpa primi parentis absolvimur, sed absoluti quoque adhuc carnaliter obimus, quia delicta nostra vel per nos vel per seipsum Deus resecat etiam cum relaxat. Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporalis afflictionè tergere, quas in eis perpetuo non vult videre.

VERS. 27. — *Misitque Joab nuntios, etc.* (RAB.) Hæc victoria David quam Joab inchoavit, etc., usque ad et in Evangelio dicitur, quia multi venient ab Oriente et Occidente, et recumbent cum Abraham, Isaac et Jacob in regno cælorum (Matth. viii).

Urbs aquarum, etc. Propter abundantiam quæ ibi erat aquæ, vel, ut quidam dicunt, populorum.

VERS. 30. — *Et tulit, etc.* (RAB.) In Paralipomenon ita legitur: *Tulit David coronam Melchon de capite ejus, et invenit in ea auri pondo talentum, et pretiosissimas gemmas. Fecitque sibi inde diadema (I Par. xx).* Non est enim nomen proprium Melchon, sed interpretatur *rex eorum*. Melchon, ut volunt Hæbrei, idolum est Ammonitarum, cujus diadematis aurum et gemmas David dicitur confasse et purgasse secundum legem, et fecisse sibi diadema.

CAPUT XIII.

VERS. 6. — *Sorbitionuculas.* Est quod ad sorbendum aptum est.

VERS. 14. — *Oppressit.* (RAB.) Incestus Amnon majoris filii David in sorore sua Thamar et parricidium Absalon in Amnon fratre, monet nos ut semper caute agamus, ne vitia in nobis dominantur; et princeps peccati (qui falsam pacem periclitantibus spondet) nos imparatos inveniens de improvviso trucidet. Absalon enim *pater pacis* vel *patris pax* interpretatur, Amnon *donans*, Thamar *amaritudo*. Qui enim membra sua donat libidini, et servit iniquitati ad iniquitatem, in peccati amaritudinem cadit, licet inimicus se quasi patrem pacis ostendat, et prospera pro talibus factis promittat. Necesse est enim ut cito ad poenitentiam redeamus, ne forte diabolus per malignos spiritum in necem nostram conspiret, et morti perpetuæ tradat.

VERS. 15. — *Et exosam eam habuit, etc.* Et nos

admissum facinus odio habeamus, magis quam ante perpetrationem dilexeramus, et ob hoc citius consequemur veniam, si tamen in alio vitio denuo non offendamus sicut Amnon: qui quia post incestum ebrietatem non vitavit, ob hoc mortem non evasit.

VERS. 37. — *Tholomai.* Hic fuit pater Maacha matris Absalom, quam dicunt Hæbrei David in prælio cepisse, et cesarie et unguibus præcisus secundum legem in uxorem sibi sociasse, et ex ea generasse Thamar et Absalom.

VERS. 39. — *Cessavitque.* In Hæbræo, *cessavit rex exire post Absalom.* Perhibetur enim David exire voluisse post Absalom, ut revocaret eum, sed putans quia quoties eum videret, mortem Amnon ad memoriam reduceret, cessavit exire.

CAPUT XIV.

VERS. 6. — *Et ancillæ, etc.* (HIERON.) Aiant Hæbrei hanc mulierem vere duos filios habuisse, et pro hæreditate certasse, et alterum ab altero interemptum; mulier tamen se in persona David posuit: et filios in persona Amnon et Absalom: cognationem vero quæ consurgit contra filium, in persona aliorum filiorum David.

VERS. 9. — *In me, Domine mi.* (ID.) Quasi diceret: quia alter adversus alterum surrexit, in me sit iniquitas, si tamen esse debet; in te autem nulla sit, quia absque culpa es, et sicut ego absque culpa sum, si alter filius meus interfectus est ab altero, sic et tu si Absalom Amnon morte dignum interfecit.

CAPUT XV.

VERS. 1. — *Igitur post.* Duobus annis mansit in Hierusalem et regem non vidit, tertio introductus est coram rege, quarto fecit sibi currus et equites: quo transacto expulit patrem de regno. Nec pro seductione et interfectione sacerdotum ejectus est de regno, sed pro adulterio et homicidio, Nathan cuncta prædicente.

VERS. 7. — *Post quadraginta autem annos.* (HIERON., *quæst. in Reg., tom. III.*) Quadragesimus annus agebatur ex quo Saul Nobe civitatem subvertit, etc., usque ad Isaac et Jacob.

VERS. 24. — *Et deposuerunt arcam, etc.* Ut ab Abiathar sacerdote consuleretur Deus, quo deberet ire David.

VERS. 25. — *Sadoc.* Justus is gestat personam sanctorum, qui tempore passionis Domini corpore quidem discesserunt, verum dilectione separati non sunt.

VERS. 32. — *Chusai.* Amicus David. Chusai interpretatur *festinans*, qui Jerusalem revertens, consilium Achitophel dissipavit, significat discipulos Domini ex Judæis occultos, Nicodemum, Joseph et similes.

CAPUT XVI.

VERS. 9, 10. — *Quid mihi?* Solus Abisai dixerat: *Vadam et amputabo.* Et David Abisai et Joab respondit: *Quid mihi?* Nunquid vultis interficere istum sicut interfecistis Abner?

Dimittite. (GRÆC. lib. xxx *Moral., cap. 9.*) Qui

verborum contumeliis pressus virtutem patientiæ A
servare non potest vel sufficit, etc., usque ad qua-
rum interventu, Deo iudice, pœna gravior decli-
natur.

VERS. 13. — *Semei autem.* (RAB.) Hic est Nabath pater Jeroboam secundum Hebræos, qui filius Jemini dicitur, et in zelo domus Saul maledicit David. Nomen vero avi ejus Jemini fuit. Ipse Semei ex tribu Ephraim filii Joseph exstitit, unde dicit ad David: *Primus veni hodie de omni tribu Joseph.* Sed Semei, ut superius legitur, de cognatione Saul fuit. Saul vero de Benjamin. In Esdra Semei filius Cis legitur, quia et Cis et Gera vocabatur, pater ejus filius Jemini, id est Benjamin hic legitur; sed de tribu Joseph primus venisse dicitur, quia in tribu Joseph habitavit.

VERS. 15. — *Achitophel.* (RAB.) Interpretatur *ruina fratris.* Judas de ruina Christi agens, consilium dedit Judæis adversus Christum, uterque suspensio interiiit.

CAPUT XVII.

VERS. 10. — *Et fortissimus.* (HIERON.) In Hebræo: *Fortissimus ipse cujus est cor quasi leo pavore solvetur,* subaudis non fortissimus iste David intelligitur. Unde: *Scit enim.*

(ISID. in lib. I Reg.) Secundum allegoriam considerare oportet, etc., usque ad a cujus facie fugit Christus quando eam deseruit et ad gentes transiit.

VERS. 14. — *Absalom.* Alii Absalom Judam traditorem accipiunt, quem Christus perulit tanquam ejus cogitationes ignoraverit, et convivium participavit ei, in quo corporis et sanguinis figuram discipulis commendavit. In ipsa vero traditione ab ipso osculum accepit, ideo Absalom *pax pacis* dicitur, quia pacem pater habuit quam ille non habuit.

Achitophel. (RAB.) Qui recedens a David, etc., usque ad sicut Achitophel in propria domo suspensio interiiit, qui in aliena vitæ David insidiatus est. *Qui enim fodit foveam, incidit in eam. Et insidiis suis capiuntur iniqui* (Prov. XI; XXV).

Chusai. (Id.) Arachites antiquus amicus David, etc., usque ad ut convertantur beneficiorum occasione.

(Id.) Quod autem Jonathan, qui interpretatur *solumbæ domum*, et Achimaas frater ejus, ad explorandum factum Absalom et David renuntiandum decreti fugientes Absalom, etc., usque ad et homines a persecutione hostis protecti liberantur.

CAPUT XVIII.

VERS. 9. — *Accidit autem ut occurreret Absalom servis David sedens mulo.* (RAB.) Absalom mulo fugiens in quercu per cæsariem capitis suspensus est, etc., usque ad in dispersionem gentium pertranseunt, ipsi principatum pariter et populum amiserunt.

CAPUT XIX.

VERS. 22. — *Quid mihi.* Timebat David si interficeretur Semei, quod reliqui qui similiter regem offenderant, nolent eum sibi facere regem.

VERS. 24. — *Illotis.* In Hebræo, *infectis.* Fecerat enim sibi Miphiboseth ligneos pedes secundum He-

bræum quibus pro naturalibus utebatur: erat enim claudus.

VERS. 29. — *Tu et siba.* (HIERON., *quæst. Hebr. in Reg.*) In Hebræo: *Dixi, Tu et Siba dividite agrum.* Quod David, immemor fœderis et juramenti, etc., usque ad verba obliquando protulit contra Altissimum.

VERS. 37. — *Est autem.* Est autem in Hebræo: *Ecce servus tuus.* Hebraice legitur *Chime han Chanaan*, בְּחַמַּד. Chanaan interpretatur *suspirans*; quando cum patre fuit, suspirans vocatus est: postquam vero ad doctrinam David transiit, non Chanaan sed Chamaan vocatus est, id est, fidelis, etc., usque ad: *Ephraim et Manasses tanquam Ruben et Simeon erunt mihi.* Magnus itaque Moses et Josue ejus successor B duplicem illis tribuerunt sortem.

CAPUT XX.

VERS. 9. — *Et tenuit,* etc. Dextera mentum tenere, est quasi ex benignitate blandiri. Sed sinistram ad gladium mittit, qui latenter ex malitia percutit.

VERS. 19. — *Nonne.* (RAB.) Iste est sermo legis, in qua jubetur ut filii Israel ingressi terram Chanaan prius pacem offerant, et eos qui pacem susceperint, tributarios faciant; eos vero qui non susceperint, deleant: ideo mulier sapiens exclamasse dicitur *Nonne.* Quasi: Cur destruis hanc civitatem antequam pacem offeras secundum legem? cur non servas legem Israelitis, quæ olim servata est alienigenis.

VERS. 22. — *Qui abscissum.* (Id.) Reditus populi ad David post interfectionem Absalon, etc., usque ad id est Christum Filium Dei rediit

CAPUT XXI.

VERS. 1. — *Facta est.* (RAB.) Fames facta in Israel propter Gabaonitas, etc., usque ad ne vitam eorum prave suggerendo corrumpant ulterius.

VERS. 8. — *Tulit itaque rex duos.* Qui cum Doeg Idumæo adhuc pueri sacerdotis et Gabaonitas occiderunt, Armoni scilicet et Miphiboseth

Filios Michol filie, etc. Quos scilicet Michol, uxor David, quæ et Egla dicitur, adoptavit sibi inter filios, quos Merob soror ejus de filio Berzellai suscepit.

VERS. 18. — *Gob.* Quod interpretatur *lacus*, quia sicut in lacu leonum quis mittitur, ita semetipsum misit David contra Goliath.

VERS. 19, 20. — *Tertium.* (RAB.) Josephus de tertio prælio ita dicit, etc., usque ad Adeodatum appellaverit vel quemlibet alium etiam, incertum est.

Quantum, Goliath iteratur, quod egit David primitus tempore Saulis. Nam in Paralipomenis non nisi tertio principaliter pugnasse contra Philisthæos legitur.

(RAB.) Quatuor bella David et servorum ejus, etc., usque ad unde: *Vana salus hominum. In Deo faciemus virtutem, et ipse ad nihilum reducit tribulantes nos* (Psal. CVII).

Bethlehemites, etc. Quia Noemi et Ruth ex quibus ortus est, tempore ubertatis reversæ sunt in Be-

thlehem, et quia causa panis Ruth nota est, locus A illi Domus panis vocatus est. Vel quia Noemi cum nuru illuc reversa panis abundantiam in domo Booz consecuta est.

CAPUT XXII.

VERS. 4. — *Locutus est, etc.* (RAB.) Solus decimus septimus psalmus in libris Regum reperitur, etc., usque ad et cum magna exultatione divinitatis concessa munera laudantur.

CAPUT XXIII.

VERS. 1. — *Hæc sunt autem.* (HIERON.) Novissima sunt, quia post psalterium, et cætera metra, hoc composuisse metrum dicitur, in quo ait: *Dixit David filius Isai: Dixit vir, cui constituta est scula Christo Dei Jacob.*

(RAB.) Quia ultimam confessionis laudem significant, quam superato hoste et peracta victoria mortis sancti cantabunt in æternum.

Egregius. Quia luculentissime de Christo Dei et de incarnatione ejus ac redemptione humani generis prophetavit.

VERS. 3. — *In timore.* Qui in timore Dei dominationem in subditis exerceat, lucis opera per solem justitiæ illuminata profert, nec in eis aliquid obscurum remanet, sed imbre cœlestis gratiæ irrigatus germina virtutum in carne vivens fructificat.

VERS. 5. — *Nec est.* (RAB.) Qui in lege Domini meditatur die ac nocte, sit tanquam lignum quod plantatum juxta aquas dat fructum suum in tempore suo, et quæcunque faciet prosperabuntur.

VERS. 7. — *Et si quis.* Qui scilicet communicans peccatis alienis propter cordis sui duritiam, iniquitatum pondere premitur, et jaculis peccatorum confoditur, ejusque opera æternis ignibus digna, ad nihilum rediguntur.

VERS. 8. — *Hæc sunt nomina.* (ISID.) Texitur catalogus virorum fortium in figura sanctorum, qui quamvis virtutum sublimitate proficiant, tamen usque ad excellentiam divinæ Trinitatis non attingunt. Hoc est enim quod scriptum est: Usque ad tres primos non pervenit. Quis enim in nubibus æquabitur Domino in filiis Dei?

Fortium. De his fortibus ait Josephus: Primus omnium erat Eusebius filius Achimæ, qui aciem hostium frequenter irrumpens non cessavit donec nongentos occideret. Post hunc erat Eleazar filius Dodo, qui cum rege fuerat in Sarpha. Hic Israelitis formidantibus Philistinorum exercitum et fugientibus solus restitit, et multos occidit, ut sanguine occisorum gladius ejus hæreret in dextera. Israelitæ vero videntes Palæstinos in fugam conversos, descendentes de montibus persecuti sunt eos, et pervenit Israelitis famosa victoria. Tertius fuit Semæias filius Heli, qui in loco maxillæ cum Hebræi fugerent, exercitus Palæstinatorum solus portavit alios prosternens, alios in fugam convertens.

Ipsæ. (RAB.) Virga de radice Jesse absque nuptiali cære florem protulit, qui de uno homine typum gen-

tium præferente, uno impetu, id est sermonis impetio legionem expulit dæmonum.

Tenerrimus ligni. (ID.) Virtus viri bellica et modesta significatur, etc., usque ad in interfectione occingentorum fortitudo.

VERS. 11. — *Semma filius.* Audiens.

Age de, etc. Meditans sive loquens.

Arari. Montanus, qui gestat personam Christi sive prædicatorum ejus.

VERS. 12. — *Stetit.* (RAB.) Christus cum Spiritu sancto in agro Ecclesiæ stans infirmos velut hordeum tuetur, vel certe verecundiam castitatis incontinentibus quasi legentes gladio oris contra luxuriam defendit.

VERS. 13. — *Descenderant tres.* Tres fortes supra nominati, et Jesboam filius Achamoni, quem Josephus Eusebium filium Achimæ nominat. Et Eleazar filius Ahohi, quem dicit filium esse Dodo, et Semma filius Age, quem Semeiam filium Heli vocat. Hebræi autem tres istos arbitrantur fuisse, Abisai filium Sarviæ, et Sobochai Usathitem, et Jonathan filium Sammaa fratris David, qui supra memorati sunt in præliis Philistinorum. Cui sententiæ congruere videtur quod sequitur: *Abisai quoque frater Joab filius Sarviæ, etc.* Hinc enim apparet quod Abisai princeps erat et nominatus inter tres sequentes.

(GREG.) Cogitandum est, ut qui illicita commisit a quibusdam etiam licitis absteat, ut per hoc conditori suo satisfaciat, ut qui commisit prohibita, abscindat sibi etiam concessa, et se reprehendat in minimis, quem meminit peccasse in maximis. Lex Veteris Testamenti uxorem alienam concupisci prohibet: a rege vero fortia juberi militibus vel desiderare aquam, non pœnaliter vetat. David vero alienam uxorem concupivit et abstulit, cujus culpam digna verbera sunt secuta, et malum quod perpetravit, per pœnitentiæ læpenta correxit. Qui cum longe post contra hostium cuneos sedit, aquam eorum cisterna desideravit; cujus electi milites intra catervas hostium irrumpentes, aquam quam desideraverat, illæsi pertulerunt. Sed vir flagellis eruditus se protinus cum periculo militum aquam desiderasse reprehendit, eamque Domino fundens libavit. In sacrificium enim Domini effusa aqua conversa est, quia culpam concupiscentiæ inactavit per pœnitentiæ suæ reprehensionis. Qui ergo concupiscere alienam conjugem non timuit, post etiam quia aquam concupisset, expavit.

VERS. 16. — *Sed libavit.* Exemplum fortitudinis et constantiæ militibus præbuit, vincens naturam ne sitiens biberet, ut exercitus sitim tolerare disceret.

Mystice vero aquam non sitiebat, sed nasciturum in Bethlehem de virgine Christum prævidebat: cujus lavacrum et sanguinem sitiebat. Aquam ergo non bibit, sed fudit. Sitiebat enim fontem æternum qui non periculis quæritur alienis, sed aliena pericula abluat.

VERS. 19. — *Tres primos.* Intelligi volunt sapientiam, humilitatem et fortitudinem, David enim

sedit sapientissimus : ipse ligni vermiculus, id est, A subditorum, etc., usque ad ut sicut magistrorum facta displicent, ita subditorum mens a magisterii reverentia non recedat.

VERS. 20.—*Et Bana.* Qui erat magister de *Capseel*, id est, de congregatione Dei in Cerethi et Pheleti, qui interpretantur *occidentales* et *vivificantes*. Ipse percussit quos Paralipomenon duos Ariel Moab nominat. Hi ergo viri fortissimi fuerunt in regno Moab, unde et leones dicuntur. Ariel enim *leo Dei* interpretatur.

In *media*. Josephus hic apertius dicit quid fuerit, scilicet, cisterna nimis profunda, tempore hyemis nivis aggere cœquata. In hanc leo inscius decidit, et conclusus grandi rugitu clamavit. Banaias vero qui cum cæteris ad spectaculum venit, in cisternam desiliit, et leonem interfecit. Banaias, qui interpretatur *ædificator Dominus*, Christum significat, qui Ecclesiam ædificat. Unde Paulus : *Dei ædificatio estis*. Hic in tempore nivis et frigoris, cum scilicet gratia Christi mundo resplenduit, et frigus charitatis homines refrigeravit, leonem, id est, diabolum interfecit. Hebræus vero hunc leonem Moab intelligit, qui in medio cisternæ, id est, in domo Domini, ubi tenebat cornua altaris, occisus est. Altare vero cisterna dicitur, quia sicut aqua cisternæ abluit et mundat, ita sanctuarium Domini purgat peccata. In diebus nivis, quia per mortem expiavit peccatum. Unde : *Lavabis me*, quod impletum est in medio cisternæ; et *super nivem deulabor*, quod impletum est in eo quod ait *diebus nivis*.

VERS. 21.—*Virum Ægyptium.* Imitatorem scilicet C Ægyptii Deum blasphemantis, quem Moses iubente Domino interfecit, ille enim blasphemavit Deum, hic prophetam et regem.

Dignum. Spectabatur enim ut si Jerusalem egrederetur, interficeretur.

Hastam. Legem Dei, quam si meditatus fuisset præmendando in Jerusalem non periret, sed quia præceptum regis contempsit, Banaias in virga, id est in rectitudine justitiæ ad eum descendit, et hastam, quam non recte tenebat, extorsit.

VERS. 23.—*Qui erant.* Neminem moverat quod in summa non triginta, sed septem et triginta leguntur. Triginta enim et septem leguntur hoc modo. Septem scilicet, fortes hi : David, qui dicitur *Aleodatus*, Abisai, Sobochai, Jonathan, Eleazar, Semmaa filius Agge de Arari, et Banaias, ecce septem. Triginta autem hi sunt Asael, Eleanam et cæteri. D

VERS. 39.—*Urias.* Hic ultimus ponitur pro eo quod sequitur : *Et addidit furor Domini*, etc. Jam enim ultio facta fuerat in David et in domo ejus, sed non in populo qui vel non restitit David vel consensit.

CAPUT XXIV.

(GRÆC., lib. xxv *Moral.*, cap. 14.) Pro qualitatibus

subditorum, etc., usque ad ut sicut magistrorum facta displicent, ita subditorum mens a magisterii reverentia non recedat.

(HIERON.) Notandum quia in Paralipomenis legitur : Mille millia centum millia de Israel, et de Juda quadraginta septuaginta millia quos intelligendum est Joab numerasse, sed noluisse ostendere nisi quanti in Samuelis libro scribuntur.

VERS. 10.—*Percussit autem*, etc. (AMBR., lib. de *Pæn.*, cap. 9.) Contulit se ad majorem pœnam ut posset provocare clementiam. Lenitur enim rigor justitiæ, etc., usque ad et erga populum quassatio cœlitus effusa quiesceret.

VERS. 11.—*Sermo Domini.* (RAB.) In Exodo scriptum est, etc., usque ad consumpta sunt septuaginta millia. B

VERS. 13.—*Aut.* Et videtur quia qui pane verbi Dei per gratiam septiformis Spiritus non pascuntur septem annis famem sustinent, et qui in nomine Trinitatis regenerati non sunt, hostibus, id est demonibus resistere non valent; sed pestilentia impietatis increduli moriuntur.

VERS. 16.—*Erat autem.* (RAB.) In Paralipomenis quoque scriptum est : *Porro angelus Domini stabat juxta aream Ornan Jebusæi. Levansque David oculos suos vidit angelum Domini inter cælum et terram, et evaginatum gladium in manu ejus, et versum contra Jerusalem. Et ceciderunt tam ipse quam majores natus vestiti ciliciis proni in terram, juxta aream.* Area Areuna Ecclesia est gentium in qua postquam altare fidei verus David erexit, confesum mors impietatis cessit. Hanc aream David quinquaginta siclis emit : quia Christus per septiformis Spiritus gratiam cunctis delictis omissis gentilitatem in domum sibi sempiternam sanctificavit.

VERS. 18.—*Areuna.* (ID.) Interpretatur area : Ornan vero *lumen nobis*. Bene ergo David volens placare Dominum, altare jubetur in area Areunæ, vel Ornæ constituere, quia aliter non placatur Deus ab homine, nisi in area cordis per lumen rectæ fidei et veræ dilectionis constituat altare humilitatis in quo offerat sacrificium oblationis et laudis, unde : *Sacrificium laudis honorificabit me*, etc. (*Psal.* XLIX). *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*, etc. (*Ibid.* 1). Area Areunæ vel Ornæ, ipsa est Jerusalem.

VERS. 25.—*Et obtulit holocausta.* Hinc in Paralipomenis tabernaculum quod fecerat Moyses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gaboon, et non prævaluit David ire ad altare, ut obsecraret Dominum. Nimio enim timore fuerat perterritus, videns gladium angeli Domini. Dixitque David : *Hæc est domus Dei*, etc. In hoc loco secundum Hebræos voluit Abraham offerre filium cum aries subito apparuit : quem assumens obtulit pro filio.